

על קדחת החלב

ריות. זהו שלב מעבר קצר שאחריו מגיע השלב התרדמתי (קומאטוז) המוכר יפה לכל הבוקרים: מבט מעורפל, הפסקת העלאת הגירה והאכילה, ונדנדור בלתי פוסק של חלק הגוף האחורי. אם מכריחים את הפרה לצעוד היא עושה זאת בצורה מאוד בלתי יציבה וכשיכורה. היא עלולה להיכשל וליפול, אך מסוגלת לקום שנית במאמץ גדולים. כעבור זמן קצר היא תרביץ שנית ותישאר במצב של רביצה נורמאלית. תוך זמן קצר היא תיעשה רדומה ותעבור למצב המוכר מתמונות בכל ספרי הלימוד כמצב האופיני לפרה בקדחת חלב — נוטה קצת על צידה, הראש מופנה אחורנית והחרטום מכון לצדה האטמה. אם לא יינתן לה כל טיפול שהוא היא תתגלגל ותעבור לרביץ על צידה הימני, הכרס תתנפח ותתמלא בגאזים ומות מתשניק יבוא על הפרה עקב לחץ הכרס המנופחת על הסרעפת.

למניעת קדחת החלב

1. הזן היטב את פרותיך משך תקופת ההריון והיה משוכנע כי מנת המזון המורגשת מאוזנת כדבעי ומכילה את הכמויות הדרושות של מינרלים וויטמינים.
2. הבטח תקופת יובש בין תקופה אחת למשנה.
3. אל תוציא כמויות חלב גדולות מפרות גבוהות תנובה בין אם ביד, במכונה או על ידי יניקת הוולד במשך 48 השעות הראשונות שלאחר ההמלטה.
4. בארה"ב נוסתה, ואף זכתה להצלחה מסויימת, הגשת תרכיז של ויטאמין D (באוהאיו נערך ניסוי עם 48 פרות ג'רסי אשר לקו בעבר בקדחת החלב; מתוך 14 אשר קיבלו 20–30 מיליון יחידות ויטאמין D כל יום משך 5–7 ימים קודם ההמלטה לא לקחה אף אחת במחלה; 1 מבין 12 אשר קיבלו 10 מיליון יחידות חלתה; בעוד שמתוך 22 פרות אשר הוחזקו בביקורת ולא קיבלו כל ויטאמין חלו 14).

קדחת החלב הינה כמעט תמיד תוצאה ישירה של מחסור בסיידן בגוף הבהמה. ישנם אמנם מקרים מסובכים יותר בהם נגרמת המחלה על ידי מחסור במגניזיום או זרחן או עקב מחסורם של כל שלושת היסודות כאחד, אך מקרים אלה ספורים הם בהשוואה לשפע המקרים בהם הגורם הוא פשוט — מחסור בסיידן. המחלה עלולה להופיע סמוך להמלטה, תוך כדי ההמלטה, מיד לאחריה, או אף כעבור פרק זמן מסוים, אולם תמיד קשור בה היא בתהליכי ההמלטה והפרשת החלב.

עד כמה שידוע לי אין המחלה מופיעה במב"כירות. על כל פנים אני עצמי לא נתקלתי מעולם במקרה כזה. היא נדירה למדי בהמלטה השנייה ומופיעה לעתים קרובות יותר מן ההמלטה השלישית ואילך.

הסיבה לכך ברורה למדי. הסיידן המינרלי הוא הבונה את עצמותיו של העובר ברחם; כמו כן ידוע כי החלב עשיר ביותר בסיידן. בהיות הפרה בהמלטתה השלישית נוצל כבר מלאי הסיידן שבגופה לבניין גופם של שני וולדות וכן לשתי תקופות חליבה; עתה עומדת היא לפני תקופת החליבה השלישית, בה מתקרבת היא לשיא תנובתה.

צריכת הסיידן היא עצומה ולכן אין כל פלא שמתפתחת קדחת החלב.

מובן שבכל מקרה ומקרה ישנן סיבות אינדיבידואליות מדוע פרה זו או אחרת לוקות בקדחת החלב. אחרת — כיצד עלינו להסביר את העובדה שהמחלה מופיעה בפרה אחת, בעוד שברעותה, הנמצאת בדיוק באותו המצב והגיל היא לא תרפיע.

סימני קדחת החלב הינם כמעט שווים בכל המקרים, ומהות הסימנים המובחנים תלויה אך ורק בשלב בו נמצאת הפרה בעת שהובחנה המחלה לראשונה.

הסימנים הראשונים

ישנה תקופה קצרה ביותר של התרגשות מוגברת. הבהמה מאבדת את שלוותה, שולחת מבטיה אנה ואנה בחוסר מנוחה, ורוקעת ברגליה האחר

הזריקה היא תת-עורית או תוך וורידית; מהירות התגובה על הטיפול תלויה בשיטת ההזרקה. בזריקה תת-עורית הספיגה היא איטית אך גם ההפרשה של סידן אינה מהירה, כך שתעבורנה שלוש עד ארבע שעות בטרם תקום הפרה ותעמוד על רגליה. אולם השפעת הסידן תהיה ממושכת למדי.

במקרה של זריקה תוך וורידית יכולה התגובה להיות דרמטית ומידית אך השפעת הסידן עלולה לחלוף עד מהרה והמצב יורע שנית. זו הסיבה לכך שלעתים קרובות ניתנת הזריקה בשתי הדרכים גם יחד — לשם תגובה מידית ופעור לה מתמשכת.

סיבוכים

במרבית המקרים חלה הטבה מוחלטת במצב תוך 4—6 שעות לאחר הינתן הטיפול, אולם יש מקרים בהם חלים סיבוכים המעכבים את ההתאמה והיכולים אף להביא מוות על הבהמה: למשל, נזקים שנגרמו לאגן הירכיים ולעמוד השדרה כאשר הוכרעה הבהמה על ידי המחלה, גודשים בריאות ודלקת ריאות שאיפתית בעקב שיאוף הרוק על ידי הבהמה בשעת רבצה השטוח ועצירת צואה במעיים המביאה לידי דלקת מעיים או אף לדלקת הצפק (פאריטוניטיס).

אלה הם הסיבוכים הרציניים ביותר אשר יש בידך לסייע למניעתם על ידי הגשה זריזה של עזרה ראשונה.

יכול אתה לשאול: מדוע לא להזריק לפרה סידן קודם ההמלטה, בתור אמצעי מניעה? לדא' בוננו לא נודעת לאמצעי זה ההשפעה כפי שאתה משער. הגוף דואג לריכוז מסוים ומסוייג של סידן בגוף, ואם מנסים להגדיל ריכוז זה באורח מלאכותי יופרשו מיד עודפי הסידן מן הגוף החוצה, עד הגיעו שוב לרמתו הנורמאלית. לפיכך אם אתה מזריק סידן לפרה הקרובה להמלטה יתכן שרמת הסידן שבגופה היא נורמאלית לגמרי ועל כן כל הסידן שהזרקת היה בבחינת בזבז. עם זאת אין ספק כי במקרה של פרות גבוהות תנובה, העומדות בהמלטתן השלישית ואילך, צפונה תועלת בהגמעת בקבוק תמיסת סידן לאחר ההמלטה. תומצת מ, פארמר אנד סונס ברידר.

אחד הסימנים האפייניים של המחלה הוא חום נמוך מן הרגיל, לפיכך אין שום דבר משותף בין מחלה זו לבין איזו "קדחת" שהיא.

הסידן אחראי לפעולתה התקינה של המערכת העצבית-שרירית (נוירו-מוסקולארית); באמצעות מערכת זו מגיב כל שריר באורח מדי וסדיר לכל גירוי עצמי. עם היפגע מנגנון זה מאבדת הפרה כושר השילוב וההתאמה (קואורדינציה) בין תנועותיה וכן את הפיקוח על פעולת שריריה.

הסכנה שבהשקיית סמי-מרפא.

הסיבה לאיסור היא בכך שבקדחת חלב אין הפרה מסוגלת לבלוע את מזונה כראוי ונשקפת הסכנה מהשקיית הבהמה שהיא עלולה תמיד להיחנק. זו אף הסיבה לכך שכל הפרשת שתן או צואה פוסקת. זהו הגורם גם לכך שהתכווצויות הרחם פוסקות ופרה שנפגעה על ידי קדחת חלב תרביץ כאשר הולד חצוי בחוץ ולא תוכל להתקדם ממצב זה ואילך בהמלטתה. אף המוות בא על הבהמה עקב שיתוקם של שרירי הנשימה.

מהם הצעדים הראשונים אשר יש לנקוט, כעזרה ראשונה, מיד עם הבחנת מקרה של קדחת חלב? ראשית, עשה הכל על מנת להבהיל את הרופא מיד!

עד לבואו של הרופא יש בידך לנקוט בצעדים רבים היכולים לעזור לפרה. אם הפרה רובצת שטוחה על פני הקרקע נסה בעזרת חבלים ופועלים נוספים להחזירה למצב של רביצה רגילה. גלגל אותה על צדה השני ותמוך אותה בחבילות קש. לעולם אל תקשור פרה שלקתה בקדחת חלב בשרשרת ברזל — כי רק את החבל אפשר בשעת הצורך לנתק על ידי חתך מהיר בסכין.

נסה את הבהמה בסחבות, שקים וכיוצא בזה; אם מצוי תחת ידך אמצעי מריחה כל שהוא, מרח ועסה את גבה של הפרה משך 5—10 דקות וחמך מהו על ידי כך. דאג שהיא תהיה שעונה בכל מצב שהוא; זה ימנע את התנפחותה.

הטיפול במחלה מבוסס על הזרקת סידן. הדבר יכול להינתן בצורת בורגולוקונאט סידני, ויש רופאים המעדיפים תערובת מינרלים באותה זריקה.